

Er distriktspopulisme et særnorsk fenomen?

- En analyse av Senterpartiets retorikk i valgkampen 2017

*av Jenny Nortvedt, masterstudent ved Institutt for statsvitenskap, UiO,
og praktikant i Civita våren 2017.*

Den norske statsviteren Stein Rokkan beskrev på 1960-tallet skillelinjen mellom sentrum og periferi som en latent konfliktlinje i norsk politikk. Den har siden vært spesielt fremtredende ved folkeavstemningene om norsk medlemskap i EF i 1972 og EU i 1994, og har det siste året igjen kommet til syne gjennom saker som kommunereform, nærpolitireform, ulv, lokalsykehus, forsvars- og landbrukspolitikken. I forlengelsen av debattene rundt disse sakene er det blitt hevdet at vi har sett fremveksten av en form for *distriktspopulisme* i forholdet mellom sentrum og periferi i norsk politikk. Denne har spesielt vært båret frem av Senterpartiet og dets leder Trygve Slagsvold Vedum.

En meningsmåling fra Kantar TNS i april 2017, viste at Senterpartiet hadde en oppslutning på 15,8 prosent nasjonalt. Dette var den høyeste oppslutningen siden 1994, og ifølge meningsmålingene vokste Senterpartiet i samme periode til å bli det nest største partiet i Nord-Norge (InFact, 2017). I de siste ukene før stortingsvalget 11. september ser Senterpartiet ut til å ligge på rundt 10 prosent i meningsmålingene på landsbasis, men med store variasjoner mellom by og land og mellom landsdelene. I dette notatet tar jeg utgangspunkt i Rokkans interaksjonsmodell for forholdet mellom sentrum og periferi, og undersøker hvordan denne kan brukes for å forstå dagens politiske debatt og Senterpartiets høye oppslutning.

Rokkan karakteriserte sentrum som en arena for beslutninger, diskusjon og forhandlinger, mens periferien gjerne ble definert utfra avstand og avhengighet til sentrum. I Rokkans mange arbeider

rundt denne problemstillingen, opereres det med tre dimensjoner som kan påvirke forholdet mellom sentrum og periferi – en politisk, en økonomisk og en kulturell dimensjon (Rokkan 1999). I alle de tre dimensjonene er det et gjensidig påvirkningsforhold, hvor hver påvirkningsprosess fra sentrum vil få et motsvar fra periferien. I dette notatet er det den kulturelle dimensjonen og avhengigheten og avstanden mellom hovedstaden og distriktene i norsk politikk som vil bli diskutert. Dessuten stilles det spørsmål ved den norske distriktspopulismens slektskap med populistiske tendenser i Europa. Er distriktspopulismen i Norge et særegent fenomen, eller er den en del av en større europeisk trend?

Distriktspopulisme som begrep

Begrepet "populisme" har vært mye brukt i media den siste tiden (Språkrådet, 2017). En definisjon av populisme er at dette ikke er en ideologi med felles verdier og prinsipper, men at den defineres av en felles diskurs hvor appellen til *folket* er et viktig kjennetegn. Populisme forekommer i mange varianter, fra helt ufarlige tendenser i de store sentrumsorienterte politiske partienes retorikk, til ytterliggående, ekskluderende former.

Populistiske bevegelser spiller gjerne på en geografisk, økonomisk og kulturell avstand mellom *folket* og en *elite*, og fører et enkelt og forståelig språk som folk flest skal kunne forstå. Dessuten er populistiske ofte opptatt av at folket ikke skal føres bak lyset. De bryter gjerne med det etablerte og foreslår enkle løsninger på kompliserte problemer. Ifølge den britiske filosofen Margaret Canovan (1999), er det i tillegg til retorikken en emosjonell ingrediens i populismen, som ofte knytter seg til en karismatisk leder.

Populisme kan også være et sunt barometer på tilstanden i et demokrati, men i dag har ordet ofte negative konnotasjoner og knyttes til spesielle former for det som kalles høyrepopulisme. Økonomiske endringer, teknologisk utvikling, elitisme og immigrasjon, som ofte går under fellesbetegnelsen globalisering, trekkes frem som en av årsakene til den høyrepopulistiske bølgen vi har sett vokse frem i Europa i nyere tid (Ivarsflaten 2008). Velgerne til høyrepopulistiske partier blir følgelig gjerne betegnet som «taperne av globaliseringen» (Røgeberg, 2016).

I Norge har Fremskrittspartiet de siste tiårene representert en moderat høyrepopulisme, men høyrepopulismen alene gir ikke noe dekkende bilde av populistiske trender i Norge. Statsviter Anders Ravik Jupskås (2008) deler den norske populismen i en typologi med fire idealtyper, hvor én av disse er «distriktspopulismen». De andre idealtypene er «marxistisk populisme», «nyliberal populisme» og «nativistisk populisme». I dette notatet diskuterer jeg bare distriktspopulismen.

Begrepet «distriktspopulisme» ble lansert av den norske samfunnsforskeren og SV-politikeren Ottar Brox på 1960-tallet, og utgjorde en form for populisme som har hatt positive konnotasjoner i Norge (Østerud, 2017). For Brox handlet populismen om å lytte til folket, som ifølge ham ble nedprioritert av eliten i Oslo. Som hos Rokkan eksisterte det et motsetningsforhold mellom sentrum og periferi i norsk politikk, som Brox mente ble representert av *folket* i distriktene og en *teknokratisk og politisk elite* i hovedstaden (Jupskås, 2008).

Distriktspopulismen har klare anti-elitistiske trekk ved at den er opptatt av elitens angivelig manglende forståelse av samfunnet og muligheten for å skape en motmakt i distriktene mot det som truer verdiene til folk flest. Den populistiske idealtypen som Jupskås beskriver som distriktspopulisme, stemmer godt overens med Rokkans observasjoner av en norsk nasjonalpopulistisk ideologi på 1800-tallet.

Rokkan (1999) knyttet de populistiske trendene i Norge på 1800-tallet til forsvaret av bygdesamfunnets språk og kultur, i opposisjon til innflytelsen fra byområder og den utdannede eliten. Det handlet om å ta vare på lokalsamfunn og bevare kulturen i distriktene; slik vi har sett at distriktspopulismen i dag reagerer på sine omgivelser og blusser opp når skillelinjen mellom sentrum og periferi vekkes til live gjennom saker som kommunereform, nærpolitireform, ulv, lokalsykehus, forsvars- og landbrukspolitikken. Distriktspopulismen er ikke et nytt fenomen, men er det et særnorsk fenomen?

Slagsvold Vedums politiske retorikk

Den distriktspopulistiske trenden som i korte ordelag er beskrevet over, er i dag hovedsakelig representert ved Senterpartiet og dets leder Trygve Slagsvold Vedum. I oppkjøringen til årets valgkamp, har Slagsvold Vedum gjentatte ganger fremhevet at den teknokratiske eliten i Oslo ikke forstår folket, og i partiets nye prinsippprogram for 2017-2021 sies det klart og tydelig at regjeringen har drevet en sentraliserende politikk fjernt fra distriktenes interesser: «Regjeringen Solberg er en av de mest sentraliserende regjeringer noensinne. Uansett spørsmål er svaret færre og større enheter og sentralisering».¹

Oslo-eliten holder ifølge Slagsvold Vedum til «innenfor ring 3» (Mauno, 2017), mens alle utenfor er folket; et folk Oslo-eliten ikke bryr seg om. Et par eksempler fra Slagsvold Vedums taler kan illustrere dette: «Regjeringen tar ikke folks hverdagsliv på alvor» og «sitter langt unna virkeligheten til folk» (sitert i Ruud, 2017). I sin tale på Senterpartiets landsmøte våren 2017, gikk Vedum også hardt ut mot regjeringen og sa at Senterpartiet, i motsetning til regjeringen, tenker på *hele* Norge. For Senterpartiet er lokal styring det som best kan veie opp mot det partiet kaller regjeringens fjernstyring.

Som Jupskås (2008) viser er språket i populistiske politiske bevegelser enkelt og forståelig for folk flest. Dette gjelder også i distriktspopulismen, hvor uttalelser fra Slagsvold Vedum som «Jeg har et enkelt språk. Sånn er det. Det er meg. Jeg er valgt fra Stange. Vi sier ting som de er. Jeg er leder i Sp. Jeg snakker med mitt språk», er veldig typisk for hans forsvar for det han kaller periferien i møtet med sentrum (Ruud, 2017). Slagsvold Vedum refser politikere og akademikere for å snakke et jålete og lite folkelig språk, og karakteriserte for eksempel ulvedebatten som preget første halvdel av 2017 for en debatt preget av «juridiske spissfindigheter».

Slike uttalelser er med på å skape et bilde av en fjern teknokratisk elite (Skarvøy, 2017), og ifølge Slagsvold Vedum en regjering som ikke bare sitter langt unna folks virkelighet, men som også villeder folket bevisst: «Det regjeringen driver med nå er rett og slett lurei». Slike formuleringer faller inn under populismens elitekritikk, og gir en følelse av at folket blir ført bak lyset. Det samme kan vi si

om Senterpartiets beslutning i april i år, om å fremme mistillitsforslag mot klima- og miljøminister Vidar Helgesen på grunn av ulvesaken. Dette bidro til å signalisere at folket holdes for narr av den politiske eliten, og at regjeringen ikke er til å stole på (Aaserud, Bårdsgård, 2017).

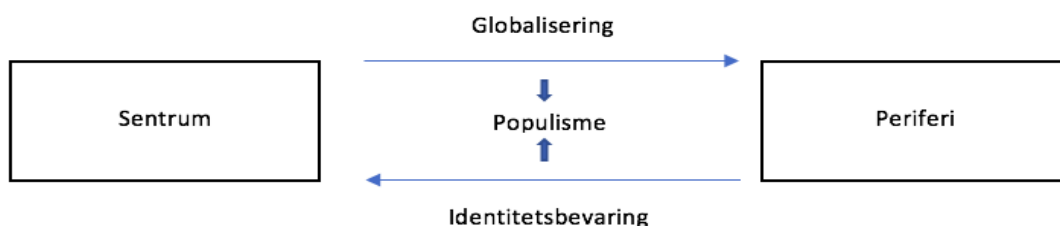
Rokkans interaksjonsmodell

Distriktspopulismen leder den politiske debatten om forholdet mellom sentrum og periferi over i en kulturell dimensjon, hvor det ifølge Rokkan (1999) historisk sett har skjedd en form for kulturell standardisering i Norge når det gjelder språk, religion og ideologisk utvikling. Denne har gått fra sentrum mot periferien som et ledd i den norske nasjonsbyggingen, mens svaret fra distriktene har vært et forsøk på å bevare periferiens identitet og egenart i forskjellige former for motkulturelle bevegelser. Disse motkulturene har primært bestått av et forsvar for nynorsken, avholdssaken og den religiøse lekmannsbevegelsen som vokste frem på Sør- og Vestlandet i siste halvdel av 1800-tallet.

Målstriden representerte en spenning mellom embetsmennene, deres allierte akademikere og kjøpmenn i byene, som ønsket et standardisert språk, og folket i distriktene, som kjempet for landsmål og det de så på som en egen lokal identitet. Denne spenningen mellom sentrum og periferi fikk uttrykk gjennom populistiske bevegelser inspirert av nasjonalromantikken. Disse bevegelsene knyttet bånd til radikale politiske elementer i byene, og dannet etter hvert grunnlaget for partiet Venstre. Men hvordan fungerer Rokkans modell i dag?

Den britiske populismeforskeren Paul Taggart (2000) sammenligner populismen med en kameleon, som kan forandre seg og skifte farge i forskjellige kontekster. Det er derfor viktig å forstå distriktspopulismen i en norsk kontekst, samtidig som vi ikke kan overse lignende politiske trender og tendenser utenfor Norges grenser. Distriktspopulismen er ikke et særnorsk fenomen, som kan sees isolert fra internasjonal påvirkning og hvordan lokalsamfunn og nasjonalstater i økende grad utsettes for en kulturell standardisering gjennom dagens *globalisering* og *teknologiske* utvikling.

Spørsmålet er om ivaretagelsen av distriktenes særegenhet og identitet best kan skje gjennom mer direkte demokrati, nasjonalisering og bevaring av egen kultur, slik både Fremskrittspartiet og Senterpartiet tar til orde for i sine politiske programmer – om enn Senterpartiet i sterkere grad enn FrP når det gjelder nasjonalisering av næringslivet. Det kan se ut som høyrepopulismen blomstrer i spenningen mellom globaliseringens påvirkning og periferiens behov for identitetsbevaring, med skepsis til immigrasjon som den viktigste fellesfaktoren. Dette er eksemplifisert i en kulturell interaksjonsmodell nedenfor.

En kulturell interaksjonsmodell for studiet av forholdet mellom sentrum og periferi

Globalisering og identitetsbevaring

Globalisering er en prosess hvor landområder og befolkninger blir tettere knyttet sammen gjennom utveksling av varer, kapital, tjenester, arbeid, kultur og ideer (Doksheim, 2016). Den teknologiske utviklingen har de siste tiårene lagt grunnlaget for globaliseringens økende påvirkning på lokalsamfunn, og en sterk urbanisering over hele verden. Dette har blant annet gitt seg utslag i at i rike land flytter unge, utdannede kvinner til byene, mens det i fattige land er fattige menn uten utdanning som følger dette mønsteret og gjerne flytter fra et land til et annet. Dette igjen, skaper store skjevheter mellom sentrum og perifer, ikke bare økonomisk, politisk og kulturelt, men også i forhold til demografi.

Globalisering har mange positive sider, men fører også med seg utfordringer. Sterkere konkurranse, svekkelse av tradisjoner og et globalt arbeidsmarked er med på å skape en frykt for tap av egen kultur og kontroll over egen livssituasjon – en «identitetskrise». Internasjonalt har vi for eksempel de senere årene sett en økende motstand mot det politiske samarbeidet i EU og det som av mange blir oppfattet som de økonomiske og politiske elitene i internasjonale organisasjoner som Det internasjonale pengefondet og Verdensbanken.

Denne motstanden mot globalisering og internasjonale organisasjoner har også vist seg i en til tider sterk skepsis mot USA og den markedsøkonomiske politikken amerikanske myndigheter tradisjonelt har fremmet internasjonalt, mens det de aller siste årene har vokst frem en sterk skepsis mot økt innvandring via EØS-avtalens prinsipp om fri bevegelse av arbeidskraft og mot mennesker som enten flykter fra krig og konflikt i andre verdensdeler, eller bare ønsker seg til Europa og Norge for å få et bedre liv.

«Motstand mot globalisering» er blitt en samlebetegnelse for denne frykten for det ukjente og følelsen av fjernstyring. Ikke bare fra Oslo, Brussel eller Washington, men fra hele den vanskelig definerte «verden utenfor». Politisk har dette gitt seg uttrykk i at stemmemønstrene er blitt mye mer delt, og at de høyrepopulistiske og distriktpopulistiske partiene (som også kan være de samme), får stemmer i distriktene og ikke i byene. Dette ser vi tydelig i Norge, hvor Fremskrittspartiet og Senterpartiet er de to store distriktpartiene, og hvor Slagsvold Vedum konsekvent spiller på at det eksisterer en «forståelseskrise» blant den norske politiske eliten i Oslo, som ikke setter seg inn i folks liv og hverdag i resten av landet, men i første rekke i det vanskelig definerbare distrikt-Norge. Med data fra European Social Survey undersøkte Elisabeth Ivarsflaten (2008) for ti år siden hvilke faktorer som var viktigst for velgere som stemte på høyrepopulistiske partier i Europa, og kom frem til at frykten for innvandringen hadde størst påvirkning på hvordan de stemte.

Forsvar av nasjonale interesser

Globaliseringen påvirker distriktene direkte, men ofte kan det virke som om endringene også kanaliseres gjennom Oslo og regjeringen. I hvert fall for Senterpartiet og Slagsvold Vedum, som når internasjonaliseringen og digitaliseringen kommer inn i hverdagen, gir uttrykk for en viss skepsis til en for sterk globalisering (Eilertsen, 2017). I forordet til det opprinnelige forslaget til Senterpartiets nye partiprogram stod det at en av vår tids største utfordringer er å «Forsvare norske interesser mot

blind liberalisme og globalisering.»² Dette ble tatt bort i den endelige versjonen, mens påstanden om at globalisering er noe som i hovedsak har gagnet de rikeste, ble stående: «Vi har lagt bak oss en periode hvor nyliberalismen langt på vei har fått definere de politiske løsningene i verden, og hvor samarbeidet mellom land har blitt preget av storkapitalen og de multinasjonale selskaperes interesser».

Senterpartiets programkomite foreslo også, i sammenheng med omtalen av globaliseringen, at offentlig støtte til trossamfunn kun skal kunne gå til norske statsborgere, og at mandatfordelingen ved stortingsvalg skal baseres på norsk statsborgerskap.³ Det første av disse forslagene gikk ikke igjennom på landsmøtet, men det andre ble vedtatt.

Senterpartiet sterke forsvar for nasjonale interesser viser seg blant annet i et klart sakseierskap som garantist mot norsk medlemskap i EU (SP 2017, 86). Senterpartiets velgeroppslutning steg både rundt folkeavstemningen om EF i 1972 og EU i 1994, da partiet tok et klart nei-standpunkt (Eilertsen, 2017). Det er derfor ikke overraskende at dette kommer tydelig frem i Senterpartiets partiprogram også i dag.

Der står det blant annet at «EU gir folkestyret dårligere kår», og at «EUs politiske og økonomiske union går en uviss framtid i møte, og nasjonalstatene løftes stadig oftere fram som alternativ til fjernstyring fra Brussel.» EU blir her et symbol på noe fjernt folk ikke har kontroll over, og som naturlig skaper et ønske om bevaring av egen identitet.

Sp støtter Brexit

Senterpartiets leder, Trygve Slagsvold Vedum, viste stor interesse for og støtte til «Leave»-siden i Brexit-avstemningen i 2016. Dette kommer også frem i partiprogrammet når Senterpartiet vil ha tettere samarbeid med Storbritannia om EU- og EØS-spørsmål. Senterpartiet mener Brexit vil skape en ny dynamikk i Norges forhold til Europa, og Norge må, ifølge Senterpartiet, utnytte de mulighetene som oppstår når britene forlater EU.

Senterpartiet vil også trekke Norge ut av EØS-avtalen, og «sikre våre interesser», som det heter i partiprogrammet. Senterpartiet ser den internasjonale integrasjonen som globaliseringen har ført med seg som negativ, og kobler EU til denne utviklingen: «Den politiske og økonomiske integrasjonen har også svekket folkestyret og det politiske handlingsrommet». Etter Brexit-avstemningen i Storbritannia uttrykte Slagsvold Vedum i et intervju med Bloomberg at «The current government has been too subservient to everything that comes out of Brussels» (Sleire, 2017).

Dette viser også uttalelser fra Slagsvold Vedum om å fjerne den ministerposten for EU- og EØS-saker som Erna Solbergs regjering innførte i 2013: «Vi skal ikke ha en minister som bare tenker på Brussel, men en som tenker på hele verden», uttalte Vedum til NRK (Cosson-Eide, 2017). Slagsvold Vedum snakker i denne sammenheng ikke direkte om en europeisk elite, men omtaler Brussel som noe fjernt og mektig.

Sp er proteksjonistisk i innvandrings spørsmål

Som vi tidligere har sett er immigrasjon ifølge Elisabeth Ivarsflaten den viktigste grunnen til populistiske partiers vekst i Europa de siste årene. Er dette også tilfellet i Norge? Alle partiene i Norge mener prinsipielt at migrasjon er positivt og har en positiv effekt på samfunnet, og det er derfor grunnleggende enighet om de viktige prinsippene i innvandringspolitikken (Ulserød, 2016). Samtidig er det bred enighet om å begrense innvandringen til Norge med basis i asylforliket i 2016.

Det er vanskelig å få et helt presist inntrykk av Senterpartiets innvandringspolitikk gjennom partiprogrammet, selv om det kommer frem at partiet ønsker at innvandringspolitikken skal være streng. I partiprogrammet foreslår Senterpartiet for eksempel at Norge skal ut av Schengen-samarbeidet og gjeninnføre nasjonal grensekontroll.

Senterpartiet viser klart proteksjonistiske holdninger til arbeidsinnvandring. Partiet ser det som aktuelt å gjeninnføre nasjonale reguleringer av arbeidsinnvandringen fra EØS-området utenfor Norden av proteksjonistiske hensyn. Arbeidsinnvandrere er den største gruppen av innvandrere til Norge, og Senterpartiets innvandringspolitikk kan derfor oppfattes som strengere enn alle andre partiers innvandringspolitikk. Senterpartiet ser de positive effektene av arbeidsinnvandring for samfunnet, men mener det «overordnede hensynet er å ivareta det norske arbeidsmarkedet og vårt eget behov for sysselsetting.» Dette kan forstås som at norske arbeidstakere må prioriteres.

Det er ingen fremmedfiendtlig retorikk i innvandringsdebatten fra Senterpartiet og Slagsvold Vedum, men det er likevel sannsynlig at Senterpartiet fanger opp en del velgere som er skeptiske til innvandring. I en undersøkelse gjort av Respons for Aftenposten i februar 2017, med påstanden «innvandring truer norsk kultur», skårer Fremskrittspartiets velgere klart høyest med 73 prosent enige,⁴ men Senterpartiet skårer også høyt med 43 prosent som er enig i denne påstanden. I tillegg har det vært en tendens til at Senterpartiet henter stemmer fra Fremskrittspartiet (Kjekstad, 2016).

Identitetsbevaring som distriktenes motkultur

Ønsket om å bevare distriktenes identitet kommer tydelig frem i Senterpartiets partiprogram. Det innledes med at «Et levende folkestyre og gode lokalsamfunn skal gi folk trygghet, tilhørighet og identitet». Identitet blir dermed knyttet til kulturen i lokalsamfunn og distriktenes egenart - «samfunnet bygges nedenfra». Einar Lie (2017) påpeker hvordan distriktsopprøret er muliggjort ved at distriktene alltid har stått sterkt i norsk politikk og ikke minst hvordan deres interesser har blitt ivaretatt både politisk og økonomisk. Senterpartiet fyller slik sett en viktig rolle i norsk politikk som representant for distriktene.

Samtidig snakker Senterpartiet om folkestyret og legger vekt på at dette ikke må tas for gitt. De ønsker å styrke de lokale folkevalgte rolle og øke lokal styring. Dette kommer også tydelig frem i uttalelser fra Slagsvold Vedum: «Vi har ett prinsipp, at det er folket som til syvende og sist skal avgjøre dette, og ikke tre-fire menn som har sittet på et møte i Oslo sentrum.» Igjen ser vi at Slagsvold Vedum bruker tradisjonell populistisk retorikk som spiller på avstanden mellom et folk og en Oslo-elite han selv har definert (Dahl, 2017).

På Senterpartiets landsmøte i 2017 forklarte Vedum partiets fremgang med å si at det ikke er Senterpartiet som har snudd kappen etter vinden, men at det er vinden som har snudd.⁵ Senterpartiet har lenge hatt motstand mot sentralisering og nei til EU som kampsaker. De kan likevel ses som en del av en større bølge i Europa, der EU- og sentraliseringskritiske partier har vunnet oppslutning de siste årene.

Politisk redaktør Trine Eilertsen skrev i Aftenposten om Senterpartiets oppgang i nei-tider, og spesielt da kommunereformen og politireformen ble diskutert tidligere i år. Som hun påpeker, har ikke folk enda fått kjenne reformene på kroppen, men de bærer bud om endringer og det er ille nok for en politiker som Slagsvold Vedum og Senterpartiet. Måten partilederen ordlegger seg på og de retoriske grepene han tar, har klare likhetstrekk med det vi ser i andre land med populistiske partiledere særlig på ytterste høyre fløy i politikken. Ivarsflaten (2008) påpeker at det ofte ikke er følte endringer som skaper oppslutning blant høyrepopulistiske bevegelser, men frykten for det ukjente.

Særegent norsk?

At distriktspopulismen har blusset opp i forbindelse med reformer og ulvedebatt, kan gi inntrykk av at denne formen for populisme fortsatt er noe særegent norsk. Bernt Aardal uttaler for eksempel at det vi ser i Norge ikke er anti-globaliseringstendenser, men en frykt for sentralisering innad i landet (sitert i Bjerkan og Borgersen, 2017). Men Senterpartiets politikk, retorikk og oppslutning har også fellestrekk med utviklingen vi har sett i andre land som følge av globaliseringens utfordringer.

I globaliseringens kjølvann oppstår det en spenning mellom påvirkning utenfra og ønsket om å bevare innenfra, som gir grobunn for ulike former for populisme. Senterpartiets politikk overlapper i stor grad med de politiske standpunktene til høyrepopulismen. Senterpartiet er nasjonal-konservativt, det er negativt til EU, EØS og frihandel, har en streng innvandringspolitikk, spesielt for arbeidsinnvandring, og kjemper mot globalisering. Men de overlapper ikke med høyrepopulismens retorikk i innvandringspolitikken.

Selv om Senterpartiet har en streng innvandringspolitikk, har de ikke en populistisk retorikk på innvandringsfeltet. Senterpartiet har ikke sakseierskap til innvandringspolitikken, i motsetning til Fremskrittspartiet, og legger av den grunn lite vekt på innvandring i sine debatter eller i media. Dette skiller dem klart fra de høyrepopulistiske bevegelsene i Europa, hvor et fellestrekk er en immigrasjonsfiendtlig holdning.

Konklusjon

Elisabeth Ivarsflaten (2008) har beskrevet populismen som et janusansikt. På den ene siden kan den være nødvendig for å rette fokuset mot faktiske problemer og misnøye i samfunnet. På den andre siden kan populismen ha dype anti-systemiske tendenser, som underminerer det politiske systemet vi trenger i en tid med store utfordringer. Foreløpig ser det ut til at Senterpartiet fyller populismens første ansikt som representant for distriktenes interesser, men enda ikke dens andre systemunderminerende ansikt.

Senterpartiet kan i dagens situasjon ikke sies å være høyrepopulistisk. Deres nasjonalkonservative uttalelser er blitt karakterisert som en «mild bris» sammenlignet med tendensene i Europa for øvrig (Larsen, 2017). På samme måte blir Slagsvold Vedum sett på som «ufarlig», og Senterpartiets populistiske trekk karakteriseres fortsatt best som en Rokkans- og Brox'-inspirert distriktspopulisme, som hovedsakelig handler om å ivareta distriktenes kultur i møte med en intern sentralisering og ekstern globalisering.

Samtidig må vi etter å ha studert Slagsvold Vedums uttalelser kunne stille spørsmål ved om det i et liberalt representativt demokrati er helt greit å bidra til en så polarisert debatt, preget av en til tider lite underbygget elitekritikk som ene og alene virker som basert på rene følelser, slik Senterpartiets leder gjør. Eller slipper han og Senterpartiet unna med populistiske uttalelser som i andre land ville ha blitt sett på som meget spesielle fra vår side, fordi Senterpartiet ikke sees på som et høyrepopulistisk parti men en nasjonalistisk forsvarer av en *distriktspopulisme* med positive konnotasjoner i norsk politisk historie?

Forfatter: Notatet er skrevet av Jenny Nortvedt, masterstudent ved Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, og praktikant ved Civita våren 2017.

Takk til Kristin Clemet, Marius Doksheim og Jan Erik Grindheim for verdifulle kommentarer.

Civita er en liberal tankesmie som gjennom sitt arbeid skal bidra til økt kunnskap og oppslutning om liberale verdier, institusjoner og løsninger, og fremme en samfunnsutvikling basert på respekt for individets frihet og personlige ansvar. Civita er uavhengig av politiske partier, interesseorganisasjoner og offentlige myndigheter. Den enkelte publikasjonsforfatter(e) står for alle utredninger, konklusjoner og anbefalinger, og disse analysene deles ikke nødvendigvis av andre ansatte, ledelse, styre eller bidragsytere. Skulle feil eller mangler oppdages, ville vi sette stor pris på tilbakemelding, slik at vi kan rette opp eller justere. Ta kontakt med forfatteren på civita@civita.no

Sluttnoter

- 1 Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021
- 2 Se forslag til Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021. Ved sitater i teksten uten kildehenvisning, er det hentet fra Senterpartiets forslag til prinsipp- og handlingsprogram.
- 3 Senterpartiets forslag til prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021 s. 81.
- 4 FrP hadde høy feilmargin på grunn av få spurte (10%).
- 5 <http://www.aftenposten.no/norge/politikk/Vedum-pa-SPs-landsmote--Det-er-ikke-vi-som-har-snudd-kappen-etter-vinden-Det-er-vinden-som-har-snudd-617789b.html>

Referanser

- Aaserud, M., Bårdsgård, H. og NTB (2017, 19. april). - Vil fremme forslag om at Helgesen må fratre sin stilling. *Nationen*. Hentet fra <http://www.nationen.no/politikk/nrk-sp-fremmer-mistillitsforslag-mot-helgesen-pa-grunn-av-ulvesaken/> (dato: 19. April, 2017).
- Bjerkan, L., Borgersen, V. (2017, 30. mars). Globalisering brukes til å forklare Trump-valget og Brexit. Men vil det påvirke norske velgere? *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/norge/politikk/Globalisering-brukes-til-a-forklare-Trump-valget-og-Brexit-Men-vil-det-pavirke-norske-velgere-616478b.html> (dato: 30.mars 2017).
- Canovan, M. (1999). Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*, Vol XLVII: 2-16.
- Clemet, K. (2017). Populisme og den norske debatten. *Civita*. Hentet fra <https://www.civita.no/2017/01/30/populisme-og-den-norske-debatten> (dato: 24.mars).
- Cosson-Eide, H. (2017, 24. mars). Senterpartiet vil avskaffe EU-ministeren. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/senterpartiet-vil-avskaffe-eu-ministeren-1.13442903> (dato: 30. mars 2017).
- Dahl, E. D. (2017). Sp-Vedum om tvangssammenslåingene – Det er helt uansvarlig. *VG*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/kommunesammenslaaing/sp-vedum-om-tvangssammenslaaingene-det-er-helt-uansvarlig/a/23931240/> (dato: 16.mars, 2017).
- Doksheim, M. (2016). Globalisering. I M. Fasting (Red.), *Trender* (s. 15-23). Oslo: Civita.
- Duane S., Betz, H. (2003). Globalization, the welfare state and right-wing populism in Western Europe. *Socioecon Rev* 1(2), 215-245. doi: 10.1093/soceco/1.2.215
- Eilertsen, T. (2017, 24. mars). Kos og nærhet med Vedum. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/Kos-og-narhet-med-Vedum--Trine-Eilertsen-617809b.html> (dato: 25.mars 2017).
- InFact. (2017). InFact for Nordlys i Nord-Norge – ultimo mars 2017. Hentet fra <http://www.pollofpolls.no/?cmd=Kommentarer&do=vis&kommentarid=2115>
- Jupskås, A. (2008). *Populisme på norsk: En typologi med belegg fra partilederdebatteer 1973-2005*. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo). DUO, Oslo.
- Kantar TNS. (2017). Har ikke vært større siden før de vant EU-kampen i 1994. Hentet fra <http://www.tv2.no/a/9045570/>
- Kjekstad, E. (2016). Senterpartiet og Frp. *Nationen*. Hentet fra <http://www.nationen.no/naering/senterpartiet-og-frp-2/> (dato: 18.april, 2017).
- Larsen, B. (2017) Senterpartiets nasjonalisme er en mild bris. *Minerva*. Hentet fra <https://www.minervanett.no/senterpartiets-nasjonalisme-mild-bris/>
- Lie, E. (2017, 25. mars). Distriktsopprøret er dypest sett muliggjort av distriktenes suksess. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/Distriktsopproret-er-dypest-sett-muliggjort-av-distriktenes-suksess--Einar-Lie-617732b.html> (dato: 25. mars, 2017).
- Mauno, H. (2017, 8. januar). Ulvedødaren Trygve Slagsvold Vedum. *Dagsavisen*. Hentet fra <http://www.dagsavisen.no/helg-nye-inntrykk/portrett/ulvedodaren-trygve-slagsvold-vedum-1.909952>
- Respons Analyse (2017). Dette mener folk som bor ulike områder. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/norge/politikk/Hver-tredje-nordmann-mener-innvandring-truer-norsk-kultur-615844b.html> (18.april, 2017).
- Rokkan, S. (1999). P. Flora, S. Kuhnle og D. Urwin (red). *State Formation Nation-Building and Mass Politics in Europe. The Theory of Stein Rokkan*. Oxford: Oxford University Press.
- Rokkan, S. (1989). *Stat, nasjon, klasse. Essays i politisk sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Ruud, S. (2017, 15. januar). Angriper eliten og kalles populist: Slik svarer Slagsvold Vedum (Sp) på anklagen om at han bruker Frps retorikk. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/norge/politikk/Angriper-eliten-og-kalles-populist-Slik-svarer-Slagsvold-Vedum-Sp-pa-anklagen-om-at-han-bruker-Frps-retorikk-612818b.html>
- Røgeberg, S. (2016, 21. august). Globaliseringens tapere. *Dagsavisen*. Hentet fra <http://www.bt.no/btmeninger/kronikk/Globaliseringens-tapere-320684b.html>
- Skarvøy, L. J. (2017, 27. mars). Sp-Trygves fy-ordliste: – Politikere bruker fine ord for å snobbe og jåle seg. *VG*. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/trygve-slagsvold-vedum/sp-trygves-fy-ordliste-politikere-bruker-fine-ord-for-aa-snobbe-og-jaale-seg/a/23957195/>
- Sleire, S. (2017, 19. februar). Even Norway Is Riding the Populist Wave of Politics. *Bloomberg*. Hentet fra <https://www.bloomberg.com/politics/articles/2017-02-19/elite-bashing-resonates-as-richest-scandinavians-prepare-to-vote> (dato: 23.mars, 2017)
- Språkrådet. (2017, 12. mars). Populisme. Hentet fra <http://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt-ord/populisme/>
- Taggart, P. (2000). *Populism*. Buckinham, Philadelphia: Open University Press.
- Ulserød, T. (2016). Retorikk og realiteter i innvandringspolitikken. Oslo: Civita.
- Østerud, Ø. (2016, 21. desember). Uviten: Populisme og rottefangerteorien. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Uviten-Populisme-og-rottefangerteorien--Oyvind-Osterud-611593b.html>